

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАННЯ

Інформаційно-аналітичні матеріали до слухань на тему:

«Захист прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи, внаслідок збройної агресії Російської Федерації»

м. Київ

**Інформаційно-аналітичні матеріали до слухань у комітетах ВРУ на тему
«Захист прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-
членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи, внаслідок збройної
агресії російської федерації»
від Федерації профспілок України**

Через агресію Росії проти України мільйони людей були змушені полишити свої домівки. В перший день війни, 24 лютого президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляен оголосила про готовність ЄС надати притулок усім українським біженцям.

Були зняті усі бюрократичні бар'єри для в'їзду: усі країни ЄС, що межують з Україною, дозволили в'їзд на гуманітарних підставах усім людям, які рятувалися від війни в Україні, незалежно від того, чи є у них біометричний паспорт, проїзні або медичні документи (як от, довідка про щеплення, тест на Covid-19).

Офіційна інформація щодо кількості біженців з України за три місяці війни є тільки в розрізі кордону, який вони перетнули при виїзді з України. Так, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, кількість біженців які перетнули кордони станом на 27 травня становить 7176 тисяч осіб, з них кордони з Польщею перетнуло 3,5 млн, Румунією – 989 тисяч, Угорщиною – 671 тисяча, Молдовою – 477 тисяч, Словаччиною – 455 тисяч.

Зрозуміло, що значна частина біженців прямувала далі вглиб ЄС. Офіційних даних щодо їхнього перебування в усіх державах-членах ЄС немає, є тільки фрагментарні повідомлення з окремих країн. Так, за оцінками, у Німеччині перебуває 380 тисяч біженців, в Чеській Республіці – 300 тисяч, в Італії – більше 100 тисяч, в Болгарії – 110 тисяч, у Нідерландах - 60 тисяч, у Литві – 55 тисяч, в Іспанії – 12 тисяч.

Українцям з 04 березня 2022 року на підставі рішення Ради ЄС надано можливість скористатися тимчасовим захистом, передбаченим Директивою ЄС про тимчасовий захист. Ті, хто постійно проживав в Україні і залишив країну починаючи з 24 лютого 2022 року, щоб врятуватися від війни, мають право отримати тимчасовий захист у будь-якій країні ЄС тривалістю щонайменше один рік, він може бути продовжений залежно від ситуації в Україні. Права згідно з Директивою про тимчасовий захист включають: дозвіл на проживання, доступ до ринку праці та житла, медичну допомогу та доступ до освіти для дітей. Кожен, хто легально проживає в ЄС, також має право відкрити базовий банківський рахунок.

У випадку тимчасового захисту доступ до праці в країні перебування та інше забезпечення надається з моменту звернення, на відміну від особи, яка забажала отримати статус біженця – очікування в середньому до 6 місяців, поки приймається рішення про надання такого статусу.

При тимчасовому захисті зберігається можливість безперешкодно повернутися до країни громадянства. Водночас, в період очікування рішення уповноваженого органу у наданні статусу біженця заборонено перетинати кордон країни перебування. Тимчасовий захист можна отримати в будь-якій, на думку особи, безпечній країні ЄС (враховуючи винятки), на відміну від статусу біженця, який можна отримати лише в тій країні, кордон якої особа перетнули вперше.

Особи, які перебувають під тимчасовим захистом, мають право подати заяву на отримання статусу біженця в будь-який час.

Доступ до ринку праці

Відповідно до Директиви, особи, які перебувають під тимчасовим захистом, повинні мати можливість працювати як найманий працівник або самозайнята особа згідно із правилами, що застосовуються до професії, а також брати участь у таких видах діяльності як можливість отримання освіти для дорослих, професійна підготовка та практичне навчання на робочих місцях. Щодо оплати праці, доступу до систем соціального страхування, пов'язаних із діяльністю як найманий працівник або самозайнята особа, та інших умов працевлаштування застосовуються загальні закони, що діють у державах-членах.

Єврокомісія:

- Надає допомогу людям, які прибувають з України, набуті необхідних навичок для виходу на ринок праці ЄС. Підтримка може фінансуватися за рахунок фондів «Політики згуртованості» і нової програми «Заходи згуртованості для біженців у Європі» (CARE), а також Фонду притулку, міграції та інтеграції. Це може включати таку допомогу, як мовні курси, консультування або базова підготовка.
- Мовні і базові цифрові навички також можуть бути напрацьовані за допомогою мереж «Пакту про навички», що об'єднують регіональні органи влади, освітні організації та неурядові організації, причетні до підтримки людей, котрі виїхали з України.
- Єврокомісія додала українську мову до Інструменту профілю кваліфікацій ЄС для громадян третіх країн, щоб допомогти українським шукачам роботи і тим, хто бажає продовжити навчання.
- Комісія опублікувала рекомендацію для спрощення визнання наукових і професійних кваліфікацій, отриманих в Україні. Це полегшить роботодавцям і навчальним закладам розуміння навичок українців, які прибувають до ЄС.
- Європейський фонд навчання допомагає ЄС, національним та українським органам влади порівняти українську та європейську системи кваліфікацій. Він також створює ресурсний центр, щоб допомогти як українцям, котрі звертаються за сприянням у визнанні їхніх кваліфікацій, так і іншим особам, котрі потребують інтерпретації кваліфікацій.
- Державні служби зайнятості мають відігравати ключову роль у активній політиці на ринку праці, спрямованій на використання навичок новоприбулих, та виступатимуть у ролі посередників на ринку праці.
- Єврокомісія також запустить базований онлайн Фонд талантів ЄС для переміщених осіб з України для підбору вакансій відповідно до їхніх навичок.

Дані чеського бюро зайнятості свідчать, що серед тих, хто залишився в Чехії, близько 50 тисяч українських біженців знайшли роботу в секторах, які гостро потребували робочих місць, які раніше було важко заповнити. Водночас, Чехо-Моравська конфедерація профспілок (ČMKOS) застерегла проти найняття українських біженців в якості дешевої робочої сили.

Сьогодні уряд виступив з низкою пропозицій, відповідно до яких ті, хто не працює, ризикують втратити право на соціальні виплати. Одна із запропонованих

змін стосується медичного страхування, яке буде безкоштовним лише для повнолітніх протягом перших 180 днів, таким чином пов'язуючи охорону здоров'я зі статусом зайнятості. Крім того, біженці, які перебувають у державних притулках, можуть втратити право на фінансову допомогу.

У цьому відношенні прем'єр-міністр Петр Фіала оголосив, що Чеська Республіка востаннє продовжить надзвичайний стан щодо біженців ще на місяць, а це означає, що він буде діяти до кінця червня. Надзвичайний стан був проголошений 4 березня у зв'язку з прибуттям до Чехії великої кількості громадян України.

Війна викликала масову мобілізацію профспілок: демонстрації за мир, страйки та спонтанні бойкоти російських товарів та перевезень. Профспілки розпочали переговори з роботодавцями та владою, щоб пом'якшити вплив санкцій на працівників по всій Європі та інтегрувати українських біженців у національні ринки праці. Гуманітарна допомога у величезних масштабах досягла переміщених осіб в Україні та мільйонів біженців, які рятуються від путінського вторгнення.

ЄКП вимагає від міжнародних інституцій, і особливо від Європейського Союзу та держав-членів ЄС створити можливості для інтеграції на ринку праці біженців гарантувати їм повне рівне ставлення на робочому місці та у суспільстві, запобігати та боротися з будь-якими формами експлуатації та дискримінації.

Австрія

Австрійська федерація профспілок (ÖGB) надає істотну гуманітарну допомогу українським профспілкам та відкрила рахунок для пожертвувань на підтримку українського народу. На цей час вона організувала 3 гуманітарних вантажі до словацько-українського кордону. Понад 50 тон допомоги було передано для ВПО усередині України, які проживають у профспілкових закладах у західній Україні.

Бельгія

Щоб допомогти українцям, які прибувають до Бельгії, якнайшвидше і легше інтегруватися, Конфедерація християнських профспілок CSC випустила інформаційну брошуру. У брошурі (вона доступна українською мовою) перераховані кроки, які вони повинні зробити, щоб жити та працювати в Бельгії та користуватися всіма правами.

Болгарія

1 березня 2022 року Конфедерація незалежних профспілок Болгарії розпочала національну благодійну кампанію під гаслом «КНСБ для України». Мета кампанії – відповісти на конкретні потреби українських людей, які шукають притулку та підтримки у Болгарії. КНСБ надає матеріальну, юридичну, консультаційну та іншу волонтерську допомогу. Для біженців з України в містах Варна, Бургас, Русе, Добрич та Хасково відкриті центри тимчасового прийому, які надають інформацію про питання працевлаштування та соціального забезпечення, житло, транспорт, соціальну, медичну та іншу допомогу. Матеріальні пожертвування збираються у штаб-квартирі КНСБ у столиці, а також в офісах регіональних структур конфедерації у країні. Також проводиться збір коштів на банківський рахунок Благодійного фонду КНСБ на підтримку кампанії.

Крім того, КНСБ створила кризовий штаб, який діятиме по всій країні та через мережу регіональних структур конфедерації. Вони відслідковуватимуть ситуацію з

українськими біженцями та максимально швидко реагуватимуть на потребу термінової гуманітарної допомоги у різних регіонах.

Чеська Республіка

Більшість великих профспілкових організацій Чеської Республіки та чимало дрібніших організували збір як фінансової, так і матеріальної гуманітарної допомоги для відправки в Україну. Також є випадки безпосередньої участі профспілок у транспортуванні біженців із українського кордону. Представники профспілок часто виступають і поширюють інформаційні матеріали як у ЗМІ, так і на таких відкритих об'єктах, як прикордонні переходи або великі робочі місця, надаючи інформацію про чеський ринок праці та відповідні закони, а також борючись із суб'єктами, які прагнуть експлуатувати біженців, у випадках, коли вони найбільш уразливі. Нарешті, Чехо-моравська конфедерація профспілок та галузеві організації регулярно беруть участь у законодавчому процесі, забезпечуючи вживання якісних правових заходів.

Фінляндія

Центральна організація профспілок Фінляндії (SAK) нещодавно запустила новий, простий у використанні інформаційний ресурс про роботу у Фінляндії. Комплексний посібник доступний на різних мовах, в тому числі на українській та розміщений на сайті Fair Play at Work. SAK також має намір розмістити на своєму сайті великий обсяг інформації українською мовою. SAK планує організувати виїзні консультації для українських біженців у спеціальних центрах допомоги у співпраці з членськими організаціями та українськими асоціаціями.

Німеччина

У рамках консультаційних послуг, що надаються організаціями «Справедлива інтеграція», «Справедлива мобільність» та іншими пов'язаними з профспілками установами, такими як консультаційна мережа «Gute Arbeit von Arbeit und Leben», працівники з третіх країн отримують консультації з питань трудового та соціального законодавства. Наразі вивчається питання про те, як можна зміцнити консультаційні структури для біженців з України.

Угорщина

Профспілки LIGA з Угорщини закликали працівників та профспілкових активістів підтримати всі форми гуманітарної допомоги, як індивідуально, так і організовано. З першого дня війни чимало членів LIGA взяли активну участь у прийомі людей, які біжать з України, надаючи їм житло, їжу, транспорт, допомогу, переклад, а також сприяючи в пошуку роботи для тих, хто хотів би залишитися в Угорщині. Члени організації також надають допомогу в отриманні статусу біженця, основних медичних послуг, ранньому доступі до роботи, ясел, школи та в освітніх послугах. Для тих, хто перетинає українсько-угорський кордон, членські організації забезпечували трансфер до безпечного житла у найкоротший термін.

Італія

Загальна конфедерація праці Італії CGIL розпочала кампанію солідарності з українським народом. По всій країні ведеться збір гуманітарної допомоги для відправлення переміщеному населенню в Україні та у Словаччині у координації з українськими та словацькими профспілками. Три вантажі гуманітарної допомоги, зібраної в регіонах, вже направлено для внутрішньо переміщених осіб, розміщених у профспілкових закладах в Україні. Генеральний секретар CGIL Мауріціо Ландіні звернувся до ООН та європейських інституцій з проханням про більш рішуче

втручання: «Потрібна набагато сильніша політична дипломатія, ніж це було досі. Я повторюю: ООН має вступити в гру, а уряди мають знайти когось, хто здатний розпочати переговори». Заради миру CGIL діє, щоб продемонструвати солідарність італійського робітничого руху з жертвами війни в Україні.

У перший день війни, 24 лютого, Конфедерація італійських працівників дала вказівки всім територіям організувати сидячі страйки та пікети у символічних місцях, залучаючи робітників, пенсіонерів, на підтримку миру. Було проведено чимало місцевих ініціатив, спрямованих на послаблення конфронтації та з вимогами миру. Усі відділення профспілок, залежно від можливостей та потреб, надають різні форми допомоги - від інформування біженців до супроводу їх до місць, де вони отримають допомогу та прийом, у тому числі за підтримки профспілкових об'єднань.

Латвія

На своїй веб-сторінці Конфедерація профспілок Латвії LBAS запросила своїх членів та всіх працівників підтримати українських громадян, роблячи пожертвування на офіційний рахунок пожертвувань www.ziedot.lv та беручи участь в офіційній платформі, через яку кожен може запропонувати допомогу, яку він може надати українському населенню - [https:// www.ukraine-latvia.com/](https://www.ukraine-latvia.com/) - а саме: житло, харчування, ліки, підвіз від кордону та ін. LBAS також прагне допомогти українським біженцям отримати доступ до латвійського ринку праці. Уряд Латвії знизив вимоги до працевлаштування українських біженців (вимоги щодо знання латвійської мови, подання документів, робочих віз), і багато латвійських роботодавців уже заявили про свою готовність прийняти їх на роботу. LBAS підготує та організує переклад українською/російською мовою та публікацію інформаційних матеріалів про основні трудові права.

Литва

Наразі основне завдання Конфедерації профспілок Литви стосовно українських біженців пов'язане з адвокацією. У Литовській тристоронній раді тривають дискусії щодо кращої інтеграції біженців. На думку LPSK, слід спростити прийом українців на роботу та дозволити їх легко інтегруватися у ринок праці (звісно, LPSK проводить моніторинг ситуації, щоб ними не зловживали роботодавці, з метою отримання прибутку/соціального демпінгу). Галузеві профспілки / профспілки на рівні підприємств жертвують гроші на допомогу Україні, різні профспілки мобілізуються для збору медикаментів / предметів першої необхідності для України (наприклад, Федерація працівників правоохоронних органів збирає та жертвує теплий одяг / медикаменти / військові черевики / спальні мішки тощо, для співробітників поліції в Україні) та допомагають перевозити українців у безпечніші місця. Чимало профспілкових діячів (як і інші литовці) запропонували тимчасове проживання у своїх будинках.

Польща

Всепольське об'єднання профспілок OPZZ збирає кошти на спеціальний банківський рахунок для допомоги ВПО в Україні. Ці кошти використовуються для закупівлі товарів, які українські профспілки вважають найнеобхіднішими. OPZZ також співпрацює у підтримці міжнародної гуманітарної допомоги, запропонованої дружніми профспілками Іспанії та Італії для надання допомоги в Україні.

OPZZ та його членські організації надали притулок майже 300 українським біженцям, розмістивши їх у центрах (для підтримки біженців у приміщеннях

профспілок було отримано фінансову підтримку від ЄКП та МКП) у Мельно та Шклярській Порембі, профспілка вчителів розмістила біженців у приміщеннях, розташованих у Варшаві та Закопане. OPZZ також створило інформаційно-консультаційний пункт у своїй штаб-квартирі. Це дозволило OPZZ використати свої знання та досвід у роботі з трудящими-мігрантами у Польщі. Інформаційно-консультаційний пункт працює українською, російською, польською та англійською мовами через електронну пошту, телефон, прями переговори та веб-сайт.

Профспілка «Солідарність» відкрила для біженців два навчальні центри. Нині в них проживає близько 400 осіб, переважно жінки з дітьми та люди похилого віку. У Гданську, в будівлі, де знаходиться штаб-квартира, з ініціативи «Солідарності» було відкрито пункт прийому біженців. У цих пунктах біженці отримують першу допомогу та необхідну інформацію. «Солідарність» встановила власний фонд у розмірі 1 млн. злотих для підтримки України та біженців. Крім того, вже вдалося зібрати ще 2 млн. злотих на спеціальному рахунку, в основному це пожертви від профспілкових структур та членів. «Солідарність» координує допомогу на щоденній основі (в першу чергу базові потреби, такі як одяг та ліки). Все це доповнює діяльність регіональних та галузевих структур, які також приєднуються до гуманітарної допомоги.

Румунія

Національний блок профспілок BNS надає допомогу українцям, які приїжджають до Румунії, а також надсилає ліки, продукти харчування та воду українцям, які все ще перебувають у своїй країні. Ті, хто вирішив залишитися в Румунії, мають доступ до шкіл для дітей, безкоштовні медичні послуги в державній системі охорони здоров'я та безкоштовний доступ до ринку праці, безкоштовний транспорт країною та до кордонів.

Словаччина

Словацькі профспілки, що володіють мережею готелів Sorea, надають близько 1000 місць (це 3 готелі) для біженців. Конфедерація словацьких профспілок організовує збір одягу, предметів гігієни та продуктів харчування, які прямують безпосередньо до гуманітарних точок на кордоні Словаччини з Україною.

Швеція

Більшість профспілок, що входять до LO, TCO та Saco, взяли участь у різних мітингах та демонстраціях проти війни Путіна та за мир і негайне виведення військ, за вільну та демократичну Україну. Наприклад, керівники Шведської профспілки професійних працівників ASSR виступали на кількох профспілкових демонстраціях у Стокгольмі та Гетеборзі. Щосереді біля посольства Росії проходить демонстрація, на якій виступає як мінімум один профспілковий оратор, і всі голови членських організацій LO і TCO виступили з посланнями солідарності та засудили вторгнення. Шведські профспілки також організували власний збір коштів та пожертвували гроші у різні гуманітарні організації, такі як УВКБ ООН та у Фонд солідарності МКП для України. Профспілками було зібрано кілька мільйонів шведських крон.

Швейцарія

У Швейцарії Федеральна рада ввела в дію статус біженця, який раніше не використовувався (статус захисту S), дуже схожий на тимчасовий захист у ЄС. У цьому контексті профспілка UNIA зайняла тверду позицію та висунула вимоги щодо дотримання прав біженців, зокрема, щодо інтеграції біженців у ринок праці.

Конфедерація профспілок SGB-USS бере участь у щотижневих тристоронніх консультаціях, організованих Федеральною радою, і вимагає впровадження заходів з вивчення місцевої мови, спрощеного визнання дипломів та ноу-хау, які біженці приносять із собою, заходів проти демпінгу тощо.

UNIA також вимагає заходів для інтеграції дітей до шкільного процесу, з інтеграційними класами, де вони матимуть змогу вивчати мову та готуватися до іншого навчального середовища, а також можливості професійного навчання для старших школярів. На додаток до цих заходів UNIA відстежує ситуацію на місцях. Вона розробила інформаційну довідку про права працівників та мігрантів (зокрема, про статус захисту S), яка має бути доступна людям, що прибувають з України, та перекладена на українську мову. UNIA почала роботу серед своїх членів з метою підтримки нової спільноти та розглядає питання про те, як запровадити доступні форми надання необхідної інформації, наприклад, гарячу лінію або веб-сайт.

Це лише кілька прикладів того, як профспілки реагують на конфлікт та виступають проти нього. На європейському рівні ми пишаємось цим проявом солідарності. Європейські профспілки голосно і чітко закликали до припинення війни та зробили свій внесок у зусилля з надання гуманітарної допомоги.

Поточна ситуація з міграцією українців відрізняється від інших подібних випадків міграції тим, що громадяни України не розраховують виключно на матеріальну допомогу від приймаючих їх держав та продовжують самостійно шукати джерела заробітку (статистика свідчить, що кожна четверта особа, яка покинула Україну і наразі перебуває в Польщі, вже є офіційно працевлаштованою).

Водночас не варто забувати, що не дивлячись на миттєве і дієве реагування урядами приймаючих країн на цю міграційну кризу, ризик стати жертвою торгівлі людьми, експлуатації, зловживань з боку роботодавців не тільки не зник, але й, враховуючи масовість явища, навіть зріс. Особливо вразливими до таких злочинів є жінки і діти.

Надзвичайним компонентом у боротьбі з такими правопорушеннями є забезпечення осіб, що покидають країну, інформацією щодо нормативних положень режиму тимчасового захисту, базових умов праці, місцевих процедур захисту прав людини та трудових прав в країнах Європи.

З урахуванням особливостей міграції з України в Європу, Міжнародна організація праці (МОП) та Профспілка працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України (ПРОФБУД) об'єднали зусилля та підготували свіжу та актуальну інформацію для усіх, хто був вимушений покинути свої домівки та робочі місця, й виїхати до іншої країни в пошуках притулку.

Метою створеного веб-ресурсу <http://migration.profbud.org.ua/> є превенція злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, експлуатацією та зловживаннями з боку роботодавців, за рахунок детального та прозорого ознайомлення якнайширшого кола українців, що вимушені тікати від війни і матеріально забезпечувати себе і свої родини, про трудові права, умови праці та базові гарантії, які має надати роботодавець на новому місці, щоб ці люди не відчували утисків або зловживань відносно себе, затримок чи невивлат заробітної плати, небезпечних умов праці, експлуатації. Крім того, даний сайт містить контактну інформацію державних органів та інших інституцій країн Європи, куди можна звернутися за консультацією або за захистом своїх прав у разі їх порушення.

Захист прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи, внаслідок збройної агресії Російської Федерації

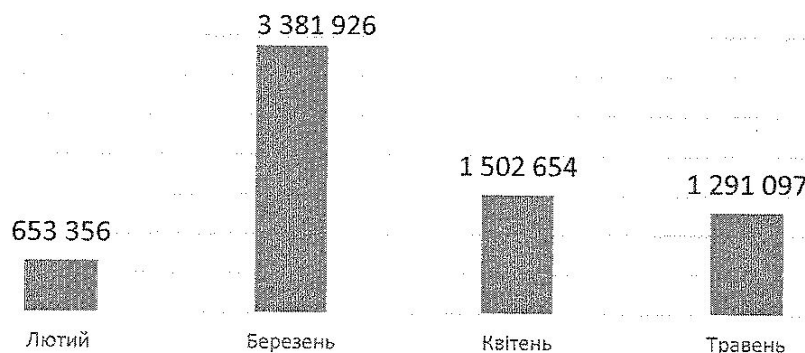
Агентство ООН у справах біженців (УВКБ ООН) визнає, що війна в Україні викликала «найшвидше зростання кризи біженців з часів Другої світової війни». ¹ 29% із 44-мільйонного населення України (12,8 млн. осіб) були переміщені в межах країни або за її межі.

Оцінка чисельності біженців з України

Найбільше людей виїхали з України у проміжку з 27 лютого до 9 березня. У цей період кордон України на виїзд перетнули 1 649 088 людей²; щоденно з країни виїжджали понад 150 000 людей. 6 березня кордон перетнули 210 526 осіб, що є найбільшим показником за один день. З України виїхало 1,4 млн (18,8%), майже кожна п'ята дитина³.

З 17 березня кількість тих, хто виїжджає, поступово зменшується, що свідчить про спадання першої хвилі біженців. Верховний комісар ООН у справах біженців, заявив, що планові цифри, засновані на цифрі в 4 мільйони людей з України, які шукають притулок, швидше за все, доведеться переглянути у бік збільшення⁴. І ця чисельність була досягнута вже к середині квітня. Станом на 30 травня 6,801,987 и українських біженців, серед яких переважно жінки та діти, потребували захисту та допомоги в сусідніх країнах.

Кількість українських біженців за кордоном

¹ The Refugee Brief – 11 March 2022. Refugees Brief. UNHCR
<https://www.unhcr.org/refugeebrief/the-refugee-brief-11-march-2022/>

² The Refugee Brief – 11 March 2022. Refugees Brief. UNHCR
<https://www.unhcr.org/refugeebrief/the-refugee-brief-11-march-2022/>

³ Українські біженці в Європі. Підлітки.
https://drive.google.com/file/d/18EhRqhlXqkN30jV0ZKiqk2QoKAKCfr1/view?fbclid=IwAR23jI6c-fomZCBEd4y9LjSPYbH4LHIDqSSawolEez4_ielaKnJttLKqb4w

⁴ The Refugee Brief – 11 March 2022. Refugees Brief. UNHCR
<https://www.unhcr.org/refugeebrief/the-refugee-brief-11-march-2022/>

УВКБ ООН надає щоденні данні отримані від урядів приймаючих країн за кількістю біженців з України, які дісталися третіх країн, зокрема країн Європейського Союзу⁵.

Кількість біженців у країнах ЄС, за даними урядів країн⁶
Total Refugee influx from Ukraine in neighboring countries

Країна призначення	Станом на дату	Чисельність
Польща	Травень 2022	3,627 178
Румунія	Травень 2022	989,357
Російська Федерація	Травень 2022	971,417
<u>Угорщина</u>	Травень 2022	682,594
<u>Молдова</u>	Травень 2022	479,513
Словакія	Травень 2022	461,164
Білорусь	Травень 2022	30,092

Топ-5 країн, куди виїхали громадяни України, доросли населення та діти⁷

Країна	Громадяни 18 років та старше, %	Підлітки 14-17 років, %
Німеччина	13%	31%
Польща	39%	47%
Словаччина	5%	1%
Чехія	5%	4%
Франція	5%	1%

Оскільки всередині ЄС немає обов'язкового прикордонного контролю, оцінки кількості вимушених мігрантів з України у країнах ЄС, що не мають кордону з Україною, можна робити на основі інших джерел. Передусім це приблизні підрахунки профільних органів приймаючих країн, що ґрунтуються на кількості безкоштовних квитків на транспорт, виданих біженцям України для переміщення країною, та/або на кількості людей, які скористалися автобусами, організованими національною владою, муніципалітетами чи громадськими організаціями, аби дістатися до цієї країни. Альтернативним джерелом даних також є дані мобільних операторів. Про кількість біженців з України у цих країнах можна говорити і на основі даних про реєстрацію у тих чи інших органах, передусім на отримання тимчасового захисту, а також на отримання соціальної допомоги та/чи реєстрацію у місцях тимчасового розміщення для тих, хто його потребує.

Допомога з боку країн ЄС

Єдиного фінансового плану для забезпечення біженців із України у Євросоюзі немає. На основі програм, що приймаються окремими країнами – членами блоку, кожна з яких бачить можливі витрати по-своєму.

⁵ Operational Data Portal <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

⁶ Operational Data Portal <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

⁷ Українські біженці в Європі. Підлітки. (за даними роумінгу мобільних операторів України та офіційних джерел статистики.) https://drive.google.com/file/d/18EhRqhlXqkN30jv0ZKiqk2QoKAKCfr1/view?fbclid=IwAR23jl6c-fomZCBE4y9LjSPYbH4LHIDqSSawolEez4_ielaKnJttLKqb4w

У спільному зверненні до Єврокомісії десять країн-членів ЄС (спільне звернення до Європейської комісії підписали міністри фінансів та регіональні міністри Естонії, Болгарії, Хорватії, Чехії, Угорщини, Латвії, Литви, Польщі, Румунії та Словаччини) попросили виділити кошти для прийому військових біженців та втілення у життя будівельних проєктів, що зупинилися через війну в Україні⁸. Європейська комісія дозволила державам-членам освоїти невикористаний виділений на боротьбу із кризою залишок за попередній бюджетний період для прийому біженців з України. Низка країн-учасниць програми ефективно використали європейські субсидії, а це означає, що надлишків або невикористаних ресурсів дуже мало. У своєму зверненні країни заявляють, що лише структурної підтримки недостатньо і необхідне додаткове фінансування.

В оприлюдненому аналізі виконання Директиви про тимчасовий захист (*Temporary Protection Directive, TPD*)⁹ після трьох місяців після прибуття біженців з України у ході реалізації Директиви виникло кілька проблем¹⁰.

По-перше, існують розбіжності у масштабах застосування TPD у різних державах-членах: Хоча щонайменше 12 держав-членів використали свій розсуд для розширення охоплених категорій, наприклад, для включення громадян третіх країн, які проживали в країні, але не мали постійного посвідки на проживання, або українців, які поїхали до вторгнення, більшість держав-членів обрали більш обмежувальний підхід.

По-друге, існують проблеми з реєстрацією, враховуючи, що на даний момент зареєстровано 2,7 мільйона осіб, але до 2,4 мільйона все ще чекають на реєстрацію.

Нарешті, держави-члени мають серйозні труднощі з наданням адекватного житла та варіантів розміщення у зв'язку з великою кількістю людей, які рятуються від конфлікту.

Також слід зазначити, що у зв'язку з величезною чисельністю українських біженців стало виникати питання чи впораються сусідні країни, з новим потоком біженців з України. Зокрема такі країни як Польща, Литва і Латвія важко справлялися з біженцями, які намагалися перетнути кордон з Білорусі наприкінці 2021р. Тоді теж кількість мігрантів у Білорусі було незрозумілою, оцінки варіювалися від 5 000 до 20 000 осіб¹¹.

Повернення біженців до України

Чимало українців, яким довелось виїхати в інші країни, вирішують повертатись в свої домівки. Так, дослідження показало, що наприклад серед підлітків 81% планують повернутися до України¹², але у випадку якщо родина буде у безпеці та припиняться обстріли.

За повідомлення Державної прикордонної служби станом на початок травня в Україну повернулися 870 тисяч біженців, які залишили країну після початку повномасштабної війни з Росією. Щодня повертаються близько 30 тисяч людей¹³. За повідомленням УВКБ станом на 30

---

⁸Estonia joins appeal to European Commission for more refugee crisis funding

<https://news.err.ee/1608581350/estonia-joins-appeal-to-european-commission-for-more-refugee-crisis-funding>

⁹ EU UPDATES – MIGRANTS AND REFUGEES IN THE EUROMED REGION

<https://euomedrights.org/eu-updates-migrants-and-refugees-in-the-euomed-region/>

¹⁰ TPD Implementation: Ukraine Displacement Crisis at the End of Its Beginning. <https://ecre.org/tpd-implementation-ukraine-displacement-crisis-at-the-end-of-its-beginning/>

¹¹ Belarus/EU migrant crisis. House of Commons Library <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9389/>

¹² Українські біженці в Європі. Підлітки.

https://drive.google.com/file/d/18EhRqhIXqkN30jV0ZKiQk2QoKAKCfr1/view?fbclid=IwAR23jl6c-fomZCBEd4y9LjSPYbH4LHIDqSSawolEez4_jelaKnJttLKqb4w

¹³ ООН: ежесдневно в Україну возвращаются 30 тысяч беженцев. <https://news.un.org/ru/story/2022/04/1421952>

травня повернулось 2 229 500¹⁴. Але треба брати до уваги, що ця цифра відображає транскордонні переміщення, які можуть бути непостійними, і не обов'язково вказує на стійке повернення, оскільки ситуація в Україні залишається вкрай нестабільною та непередбачуваною. Через ситуацію, що постійно змінюється, робити висновки про остаточні тенденції передчасно, тому ця цифра не була віднімається від загальної кількості біженців до отримання більш докладних даних про транскордонні переміщення.

За прогнозами ООН, міграція назад в Україну продовжуватиме зростати. Але вважається, що це не зовсім хороша ідея не лише з точки зору безпеки. З точки зору представників ООН масове повернення посилює проблеми гуманітарного характеру всередині України. «Це неминуче створить нові проблеми для гуманітарного реагування на кризу, оскільки людям потрібна підтримка для реінтеграції у свої спільноти або пошуку відповідних приймаючих спільнот, якщо повернення до своїх домівок неможливе або недоцільне».

Тим не менш повернення людей в Україну є необхідною мірою для стабілізації та відновлення економіки. Відповідно до Постанови уряду¹⁵ вже у травні ті з них, хто виїхав з країни після початку російського вторгнення, мають повернутися до України. Тепер лише відрядження або відпустка єдині варіанти збереження роботи для працівників держкомпаній, які виїхали за кордон через війну з Росією. Керівники підприємств повинні погоджувати свої відрядження за кордон з урядом. 12 квітня аналогічне рішення КМУ ухвалив стосовно держчиновників.

Державний сектор відрізняється від приватного, тим, що він має величезну кількість стратегічних підприємств, тому держава як акціонер має право встановлювати порядок роботи своїх компаній. Станом на кінець 2021р. в Україні працювало близько 1400 державних підприємств, де були працевлаштовані близько 700 тис людей¹⁶. До того ж у держсекторі важко на 100% працювати віддалено. У рішенні Кабінету міністрів можна побачити й ідеологічне підґрунтя, оскільки це не стільки про зарплати, а більшою мірою про роботу на державу, що майже неможливо здійснювати дистанційно.

Українські переселенці як споживчий драйвер європейської економіки

Від'їзд мільйонів українців (переважно жінок з неповнолітніми дітьми) суттєво зменшив внутрішній споживчий попит. Проте українські біженці роблять сильний внесок у споживчий ринок ЄС (за даними Євростату споживчі витрати загалом за 2021р. в ЄС становили €6,86 трлн). Гроші вимиваються з України й працюють на європейську економіку, а не українську¹⁷.

Поки що немає статистики, яка б дозволила зробити ґрунтовний аналіз проте попередні дані Нацбанку України, показують, що у квітні українці, що виїхали за кордон через війну з Росією, витратили там близько \$2 млрд, 80% коштів з яких – це оплата товарів у рос-терміналах торговельної мережі й отримання готівки.

---

¹⁴ OPERATIONAL DATA PORTAL. UKRAINE REFUGEE SITUATION (Last updated 18 May 2022)<https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

¹⁵ Постанова КМУ Деякі питання організації роботи працівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки на період воєнного стану від 26 квітня 2022 р. № 481 . <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-organizaciyi-roboti-pracivnikiv-subyektiv-gospodaryuvannya-derzhavnogo-sektoru-ekonomiki-na-period-voennogo-stanu-481>

¹⁶ Державна служба статистики України

¹⁷Таких біженців Європа ще не бачила. Українські переселенці щомісяця витрачають за кордоном \$2 млрд. На що йдуть кошти

<https://forbes.ua/inside/takikh-bizhentsiv-evropa-shche-ne-bachila-ukrainski-pereselentsi-shchomisyatsya-vitrachayut-za-kordonom-2-mlrd-na-shcho-ydut-koshti-23052022-6160>

За даними НБУ кожен українець у квітні розрахувався карткою в середньому на \$125 (в еквіваленті) та зняв приблизно \$150 готівки в банкоматі. Враховуючи кількість біженців, виходить, що кожен українець вкладає в економіку європейських країн по \$400 на місяць. Якщо у другій половині 2021р. українці розраховувались у мережах банків-нерезидентів на \$500–700 млн щомісячно. Ще до \$50 млн знімали в банкоматах готівкою, то у 2022р статистика закордонних витрат, показує 3–4-кратне зростання.

Найбільше коштів, розраховуючись картками, громадяни України витрачали на:

- 17% – оплату в продуктових магазинах/супермаркетах;
- 11% – купівлю непродовольчих товарів;
- 8% – оплату готелів;
- 5% – операції на АЗС;
- 4% – розрахунки у закладах харчування.

Національний банк не надає даних щодо витрат українців у географічному розрізі, але найбільші українські банки, зокрема *ПриватБанку* та *monobank*, доповнюють статистику НБУ. Пресслужба ПриватБанку повідомляє, що українці, що виїхали в ЄС, з початку війни витратили зі своїх платіжних карток у торгових мережах близько \$1,5 млрд, повідомила. «Клієнти ПриватБанку з початку війни витратили близько \$700 млн». Загальний обсяг безготівкових оплат у мережі ПриватБанку за березень – квітень становить приблизно \$2,3 млрд¹⁸ (за офіційним курсом НБУ – \$29,25). Тобто третина припадає на закордонні платежі. Скільки готівки зняли за кордоном українці – банк не повідомляє.

У Monobank за березень – квітень наземні торгові операції клієнтів за кордоном становили \$159 млн (за офіційним курсом НБУ – \$29,25), а в Україні за цей самий період – близько \$571 млн,

На жаль, обидва банки не змогли повідомити структуру витрат українців та суми, які знімають у банкоматах. Проте monobank надав дані про те, скільки й у яких країнах українці витрачають свої кошти. Найбільше клієнти monobank витрачають у Польщі, Німеччині та Чехії. Але якщо дивитись на середній чек транзакції, то лідерами є Австрія (майже €28), Італія (€ 27) та Іспанія (€24), а найменше – у Польщі (€13,3).

Соціологічний портрет українського біженця¹⁹

За результатами опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова на пунктах пропуску через державний кордон України у Закарпатській області (пункти пропуску Ужгород, Малий Березний та Чоп (Тиса) можна скласти портрет українського біженця.

Демографічні характеристики

Переважна більшість біженців — жінки (83%), відповідно, чоловіки становлять 17%. За віком найбільшу групу біженців становлять люди від 30 до 39 років (37%), 26% — ті, кому

---

¹⁸ Українці у квітні більше платили за покупки картками. Приватбанк.
<https://privatbank.ua/news/2022/5/11/1647>

¹⁹ Були опитані громадяни України віком від 16 років, що перетинали кордон України у зв'язку з воєнними діями. З 15 березня по 1 квітня 2022 року був опитаний 101 респондент, що перетинав державний кордон пішки чи автомобільним транспортом.

від 40 до 49 років, 19% — люди віком від 16 до 29 років, 11% — віком 60 і більше років, 8% — ті, кому від 50 до 59 років.

Освіта

76% серед тих, хто виїжджав за кордон — люди з вищою або незакінченою вищою освітою, 18% — із середньою спеціальною освітою, і лише 6% — із загальною середньою освітою.

Соціальна група

Найбільш представленими соціальними групами є висококваліфіковані фахівці (26%), підприємці (20%) та кваліфіковані робітники (17%).

Макрорегіон походження

Більше половини тих, хто виїжджає за кордон у зв'язку з воєнними діями — жителі Сходу та Півдня країни (51,5%), найбільше серед східних областей представлена Харківська — 19%), 45% — жителі центральних областей (у тому числі 31% — жителі Києва та Київської області), і лише 4% — жителі західних областей.

Мова спілкування

63% біженців вдома говорять переважно російською мовою, 31% — українською, 3% — іншою мовою. Однак, 65% вважають рідною українську мову, 22% — російську, 4% — іншу мову.

Стан родини

63% біженців виїжджають за кордон із дітьми, 21% — з батьками (своїми чи свого чоловіка/жінки), 17% — з чоловіком чи дружиною, 4% — з внуками, 14% — з іншими родичами, 7% — з друзями, знайомими, 13% — самі.

Наявність бойових дій

55% респондентів відповіли, що на час їх виїзду відбувалися бойові дії у населеному пункті, де вони мешкають, 13% — що бойові дії відбувалися поблизу нього, 10% — що бойових дій не було, але їх населений пункт бомбардувався чи обстрілювався, 14% — що сусідні населені пункти бомбардувалися чи обстрілювалися і лише 8% зазначили, що нічого з наведеного у їх населеному пункті або біля нього не відбувалося.

Джерело отримання допомоги та підтримки

53,5% біженців отримали будь-яку допомогу від волонтерських організацій, 45% — отримали допомогу від пересічних громадян, з якими до цього не були знайомі, 41% — допомогу від родичів, знайомих, друзів, 27% — від державних органів, 9% — від релігійних організацій, 7% — від підприємств, приватних підприємців (у тому числі за місцем роботи), лише 2% — від закордонних фондів, установ, посольств, консульств інших країн. 21% опитаних відповіли, що не отримували жодної допомоги.

Настрої та оцінки

Оцінюючи власний психологічний стан на 24 лютого (на початок війни) за шкалою від 0 до 10, де 0 означає «максимальний рівень спокою, упевненості», а 10 відповідає максимальному рівню паніки, страху, невпевненості, респонденти його оцінили в середньому 6,7 балами (52% оцінили балами від 8 до 10, що відповідають високому рівню паніки, страху, невпевненості).

Оцінюючи власний психологічний стан на час опитування, біженці його оцінюють в середньому 5,7 балами. При цьому частка тих, хто оцінив його балами від 8 до 10, зменшилася порівняно з початком війни з 52% до 22%.

Віра в перемогу

89% вірять у те, що Україна переможе в цій війні, лише 1% дають негативну відповідь (10% — вагаються з відповіддю). 79% опитаних планують повернутися в Україну після закінчення війни, 10% — не планують, 11% — вагаються з відповіддю.

Дії державного керівництва України під час російської агресії 78% респондентів оцінюють позитивно, лише 2% — негативно (20% не змогли оцінити).

35% опитаних вважають достатньою допомогою міжнародного співтовариства Україні, 43% — недостатньою, 23% не визначилися з відповіддю на це запитання.

Основний контингент тих, хто виїхав з України — це жінки та діти. Проведені в Україні дослідження показують²⁰, що кожен восьмий підліток, що виїхав з України планує оформити статус біженця, реєстрація якого може тривати до півроку та надаватиме право на проживання в Європі до 3 років. Відповідно ці підлітки розраховують на більш тривалий період перебування за кордоном, ніж при оформленні статусу тимчасового захисту.

Проведені дослідження за даними роумінгу мобільних операторів України та офіційних джерел статистики показують, що з тих, хто після початку військової операції покинув Україну 15% мали наміри, ще до війни покинути країну та мігрувати з України за кордон. Серед молоді у віці 18-35 років — наміри покинути країну мали 22%, серед підлітків 14-17 років — 26%. Отже кожна п'ята молода людина та кожна четверта українська дитина не пов'язувала своє майбутнє з Україною.

Чи планували ви до війни мігрувати з України за кордон? (%)

	Усі опитані	Молодь 18-35 років	Підлітки 14-17 років
Так	15	22	26
Ні	77	68	63
Важко відповісти	7	10	11

Серед тих підлітків, хто мав наміри ще до війни покинути Україну 64% планували виїхати до країн Євросоюзу, 20% до США/Канади, 2% до країн СНД.

Загальний висновок такий, що за кілька місяців активних бойових дій Україна втратила ту кількість економічно активних громадян, яка потрібна для відтворення української економіки. Не для зростання і розвитку, а для звичайного відтворення яка вже спростилася за своєю галузевою структурою. По суті, точку неповернення вже пройдено. Як свідчать соціологи, поведінковий «паттерн» українського біженця до країн Заходу передбачає вкрай низький відсоток повернених. Це означає, що Україна вже втратила тих, хто був змушений виїхати за кордон. Ситуація ж із народжуваністю свідчить, що ці втрати вже ніколи не будуть заповнені.

Біженці, що повертаються до України²¹

²⁰ Українські біженці в Європі. Підлітки.

https://drive.google.com/file/d/18EhRqhlXqkN30jV0ZKiqk2QoKAKCfr1/view?fbclid=IwAR23Jl6c-fomZCBE4y9LJSPYbH4LHIDqSSawolEez4_jeLaKnJttLKqb4w

²¹ Результати опитування громадян України віком від 18 років, які на початку російської агресії виїхали з України у зв'язку з воєнними діями, і зараз повертаються в Україну. Опитування проводилося соціологічною службою Центру Разумкова у Закарпатській області. З 11 квітня по 6 травня 2022 року були опитані 105 респондентів.

Серед громадян України, які на початку російської агресії виїхали з України у зв'язку з воєнними діями, і зараз повертаються в країну, переважають жінки (87%, так само як жінки становили більшу частину тих, хто виїжджав з країни на початку війни).

Якщо серед тих, хто на початку війни виїжджав з країни, найбільшу групу респондентів становили люди віком від 30 до 39 років (37%), то серед тих, хто повертається, частка представників цієї вікової групи становить 25% (серед жінок – відповідно 40,5% і 23%). Це може бути пов'язано з тим, що серед тих, хто повертається, менше порівняно з тими, хто виїжджав, людей, які їдуть з дітьми (відповідно 45% і 63%), а саме представники вікової групи 30-39 років найчастіше мають неповнолітніх дітей. І, відповідно, серед тих, хто в'їжджає, порівняно з тими, хто виїжджав, більше тих, хто їде сам (відповідно 31% і 13%). Що свідчить про те, що ті громадяни України, які мають неповнолітніх дітей, поки що рідше повертаються в Україну (або ж, як говорили інтерв'юерам деякі з них, залишають дітей на інших родичів, а повертаються в країну самі).

Ще 6% респондентів відповіли, що повертаються разом з внуками, 12% - з батьками (своїми чи свого чоловіка/жінки), 10,5% - з іншими родичами, 5% - з друзями, знайомими, 14% - з чоловіком чи дружиною (серед жінок в'їжджають разом з чоловіком 8%, так само як і виїжджали з чоловіком 7%).

Серед представників молодшої вікової групи (до 39 років) повертаються самі 38,5%, серед тих, кому 40 і більше років – 25%, з дітьми – відповідно 42% і 46%, з внуками – відповідно 0% і 11,5%, з батьками – відповідно 13,5% і 11,5%, з чоловіком чи дружиною – відповідно 6% і 23%, з іншими родичами – відповідно 8% і 13,5%, з друзями, знайомими – відповідно 6% і 4%.

Як і серед тих, хто виїжджав, переважну більшість тих, хто повертається (66%) становлять люди з вищою або незакінченою вищою освітою, 24% - із середньою спеціальною освітою, і лише 10,5% - із загальною або неповною середньою освітою.

Серед представників молодшої вікової групи (до 39 років) респонденти з вищою або незакінченою вищою освітою становлять 77%, серед тих, кому 40 і більше років – 54%.

Як і серед тих, хто виїжджав, найбільш представленими серед опитаних соціальними групами є кваліфіковані робітники (23%, серед жінок – 25%) та висококваліфіковані фахівці (22%, серед жінок – 21%), але менше представлені підприємці (8%, тоді як серед тих, хто виїжджав, вони становили 20%, серед жінок – відповідно 9% і 23%) та керівники підприємств та їх підрозділів (3%, тоді як серед тих, хто виїжджав, їх було 9%, серед жінок так само відповідно 3% і 9%).

Кваліфіковані робітники серед представників молодшої вікової групи (до 39 років) становлять 33%, серед тих, кому 40 і більше років – 13,5%, висококваліфіковані фахівці – відповідно 27% і 17%, некваліфіковані робітники – відповідно 4% і 11,5%, пенсіонери – відповідно 0% і 23%.

Серед тих, хто виїжджав, більше половини становили жителі Сходу та Півдня країни (51,5%) і центральних областей (45%, у тому числі 31% - жителі Києва та Київської області), і лише 4% - жителі західних областей. Серед тих, хто повертається, переважну більшість (69%) становлять жителі центральних областей – переважно це жителі Києва (35%) та Київської області (17%). 12% тих, що повертаються – жителі Східного регіону, 9% - Південного регіону, 10,5% - Західного регіону.

73% опитаних відповіли, що після повернення в Україну планують поселитися в тій же області, де проживали до війни, 26% - що планують поселитися в іншій області (переважно це жиелі Східного регіону).

Ті, хто планує поселитися в іншій області, а не тій, в якій проживали до війни, частіше називають області Західного регіону (15% усіх опитаних), або Київ чи Київську область (7%).

Серед тих, хто повертається, 78% до початку війни мешкали у міській місцевості, 22% - у сільській. Серед представників молодшої вікової групи – відповідно 86,5% і 13,5%, серед тих, кому 40 і більше років – відповідно 69% і 31%.

Як і серед тих, хто виїжджав, так і серед тих, що повертаються, більшість (53%) відповіли, що вдома говорять переважно російською мовою, 43% - українською, 1% - іншою мовою. Але так

само більшість (72%) опитаних вважають рідною українську мову, 16% - російську, 1% - іншу мову.

Серед представників молодшої вікової групи 61,5% відповіли, що вдома говорять переважно російською мовою, серед респондентів віком 40 років і старших - 46%, говорять українською – відповідно 35% і 50%. Вважають рідною українську мову відповідно 73% і 71%, російську – відповідно 13,5% і 19%.

79% респондентів відповіли, що мали роботу до війни (серед жінок - 84%). Серед тих, хто до війни мав роботу, 49% впевнені, що після повернення будуть працювати там само, де й працювали раніше, ще 28% сподіваються на це, 7% сподіваються знайти іншу роботу, а 16% ще не знають, де будуть працювати і чи їм вдасться знайти роботу.

Оцінка респондентами допомоги, що їм надавалася

Відповідаючи на запитання, чи отримували вони будь-яку допомогу під час перебування за кордоном, 64% респондентів відповіли, що отримували допомогу від державних органів країни перебування, 64% - що отримували допомогу від пересічних громадян країни перебування, з якими вони раніше не були знайомі, 56% отримували допомогу від волонтерських організацій, 39% - від родичів, знайомих, друзів, 29% - від Української держави, 18% - від релігійних організацій, 18% - від закордонних фондів, установ, підприємств. Лише 4% відповіли, що не отримували жодної допомоги.

Отримували допомогу від державних органів країни перебування 56% представників молодшої вікової групи і 73% респондентів віком 40 років і старших, від Української держави – відповідно 23% і 35%.

Оцінюючи підтримку та допомогу, яка була їм надана в країні, де вони перебували, з боку державних органів країни перебування, недержавних організацій, громадян цих країн, 62% відповіли, що дуже нею задоволені, 29% - що скоріше задоволені, 6% - що скоріше не задоволені, і жоден не відповів, що зовсім нею не задоволений.

Самооцінка психологічного стану

Оцінюючи власний психологічний стан на 24 лютого (на початок війни) за шкалою від 0 до 10, де 0 означає «максимальний рівень спокою, упевненості», а 10 відповідає максимальному рівню паніки, страху, невпевненості, респонденти його оцінили в середньому 7,9 балами (57% оцінили балами від 8 до 10, що відповідають високому рівню паніки, страху, невпевненості).

Оцінюючи власний психологічний стан на час опитування, респонденти його оцінили в середньому 5,5 балами. При цьому частка тих, хто оцінив його балами від 8 до 10, зменшилася порівняно з початком війни з 57% до 15% (серед жінок з 54% до 14%), що свідчить про істотне покращення психологічного стану порівняно з початком війни.

Частка тих, хто оцінив власний психологічний стан на час опитування балами від 8 до 10, серед представників молодшої вікової групи становить 6%, серед респондентів віком 40 років і старших – 25%.

94% опитаних вірять у те, що Україна переможе в цій війні, і жоден з опитаних не дав негативної відповіді (6% - вагаються з відповіддю).

Оцінка дій державного керівництва України та міжнародної допомоги

Дії державного керівництва України під час російської агресії 80% респондентів оцінюють позитивно, лише 2% - негативно (18% не змогли оцінити).

47% опитаних вважають достатньою допомогою міжнародного співтовариства Україні, 36% - вважають, що допомога і підтримка України з боку інших країн повинна бути більшою. Тоді

як у другій половині березня серед тих, хто виїжджав з України, вважали її достатньою 35%, вважали недостатньою - 43%.

Пропозиції

Державна політика по відношенню до біженців

- Створити бази даних щодо українських втікачів від війни у зарубіжних країнах, в тому числі проведення соціологічних досліджень, що відображають потреби, настрої та наміри українських біженців.
- Важливою є підтримка українських мігрантів біженців у країнах ЄС, зокрема їх працевлаштування в приймаючих країнах на період дії військової агресії. Проте підтримка мігрантів-біженців з України має здійснюватися з урахуванням стратегії повернення мігрантів та біженців до України після завершення військового конфлікту або зниження його інтенсивності.
- Забезпечити збереження біженців зв'язків з Україною через збереження можливостей для віддаленої роботи(в тому числі для держслужбовців та працівників органів місцевого самоврядування) , онлайн навчання для школярів
- Розробити пропозиції стимулів (державної і місцевої підтримки) для повернення трудових мігрантів та відкриття власної справи (у т.ч. пільгові кредити, податкові канікули тощо)
- Україна потребує розробки, які знижуватимуть ризики втрати робочих рук в країні, особливо у східних та центральних регіонах країни. Розробити та затвердити Методику оцінки потреб та реального стану робочої сили на рівні регіонів. Налагодити систематичну оцінку робочої сили на рівні області і міст. Стратегія боротьби з поверненням трудових ресурсів обов'язково повинна має передбачати повернення українських мігрантів-біженців в Україну, для чого необхідно створити комплексну програму, яка містить можливості повторної асиміляції на батьківщині, кредити, гранти на відкриття бізнесу, купівлю нерухомості, пільги, інвестиційні програми та інформаційну підтримку.
- Розробити спеціальні Державні програми відновлення економіки, зокрема відновлення інфраструктури передусім соціального спрямування та житлового фонду, зокрема залучення іноземних інвестицій для забезпечення житлом постраждалих громадян, особливо у регіонах Східної України. Підтримка розвитку місцевої економіки є надважливим фактором для того, щоб люди й надалі мали можливість забезпечувати себе. Розвиток економіки здійснювати з урахуванням фактору концентрації трудових ресурсів України що склалась в умовах військових дій (трудо-дефіцитних східних та центральних регіонах та трудо-надлишкових західних регіонах). З метою вирішення проблем безробіття та надлишкової робочої сили, що склалася в окремих регіонах країни, розробка короткострокових планів щодо релокації підприємств, переорієнтації деяких підприємств, допомоги бізнесу, який через бойові дії не може сплачувати заробітну плату працівникам, сплачувати податки.

**HUMAN
RIGHTS
LEAGUE**
LIGA ZA ĽUDSKÉ PRÁVA

Račianska 80, 831 02, Bratislava
IČO: 31807968 / DiČ: 2022095471

№ _____ of June 01 2022

Cabinet of Minister of Ukraine

Ministry of Digital Transformation of Ukraine

Government of the Slovak Republic

Ministry of Interior of The Slovak Republic

We, the Right to Protection CF and Human Rights League avail themselves of this opportunity to express assurances of our highest consideration and esteem.

The Right to Protection CF is a Ukrainian non-governmental organization whose activities are aimed at ensuring the protection and observance of human rights including of internally displaced persons, stateless persons and refugees as well as of conflict affected population since 2014.

The Human Rights League is a Slovak non-governmental organization established in 2005 by lawyers and attorneys dedicated to providing legal assistance to foreigners and refugees in Slovakia. Our aspiration is to support building of transparent and responsible immigration, asylum and integration policies respecting human rights and dignity. Our initiatives aim to support self-empowerment of foreigners and refugees.

Based on the named activities, we draw your attention to the following.

On 24 February, 2022, Russian armed forces launched a large-scale invasion of Ukraine at multiple locations. The same day martial law was imposed in Ukraine by the President of Ukraine. As a result of this unprecedented atrocity of the Russian Federation, according to OCHA data as of May 25, 2022 almost 450 thousand people fled Ukraine to Slovakia.

Due to this situation on March 4, 2022 the European Council issued the Implementing decision (EU) 2022/382 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. Since military hostilities have not been ended, it is possible to presume based on data of the humanitarian organizations that even more Ukrainians will flee Ukraine seeking temporary protection in Slovakia.

04071, Київ, Україна

вул. Щекавицька, 57

T: +38 044 337 17 62

t.luzan@r2p.org.ua

Radlanská 80, 831 02, Bratislava
IČO: 31807968 / DIČ: 2022095471

The **Right to Protection'** lawyers assist in restoring identity documents of conflict affected population that were lost, stolen or destroyed during hostilities or evacuation. The process of identification and restoration is alleviated by the fact that starting on August 23, 2021 Ukrainian digital ID-cards and international passports are equated with their physical analogues in Ukraine. Meaning that on the territory of Ukraine named digital documents are treated as an equivalent of paper ones.

Moreover, in 2021, the European Commission issued Implementing Decision (EU) 2021/1380 of 19 August 2021 establishing the equivalence, for the purpose of facilitating the right of free movement within the Union, of COVID-19 certificates issued by Ukraine to the certificates issued in accordance with Regulation (EU) 2021/953 of the European Parliament and of the Council. According to Article 1 of the Decision COVID-19 vaccination, test and recovery certificates issued by Ukraine in accordance with the 'Single State portal of electronic services' (Diia portal and mobile application) system shall, for the purpose of facilitating the right of free movement within the Union, be treated as equivalent to those issued in accordance with Regulation (EU) 2021/953.

Also, as of today, Polish and Moldavian state border services accept digital identity documents in application Diia to confirm Ukrainian nationality given that Diia is used widely by Ukrainians.

Apart from the named documents, only E-documents (a temporary digital document, which could be used for certifying identity of a person who lost documents during the martial law) are translated into English. Yet, there are other digital documents available in the application Diia that may grant additional rights or benefits to Ukrainians abroad.

Since the outbreak of the invasion, **Human Right League'** lawyers have been providing legal aid for Ukrainians seeking protection in Slovakia. While doing our work we have encountered high numbers of cases when in the view of military hostilities effect, people do not have any paper documents, so as a result it takes more time them to get state provided services as well as other benefits. For example, at least identification documents which prove citizenship or permanent residence are needed to grant temporary protection immediately person applies for it. Also, frequently faced situations are when parents do not have paper birth certificate of their child, but at the same time its digital analogue is available in the Diia application.

Hence, if digital documents are considered in Slovakia as a sufficient proof of the legal facts, it will be significantly easier for people from Ukraine to obtain benefits and services they are entitled to.

04071, Київ, Україна

вул. Шевченківська, 57

T: +38 044 337 17 62

h.luzan@r2p.org.ua

The EU's Response to Displacement from Ukraine

ECRE's Recommendations, updated 1 June 2022

1. Implementation of the Council Decision on Temporary Protection and Following the Operational Guidelines

- ECRE calls on EU Member States (EUMS) to swiftly operationalise temporary protection, using [the European Commission's operational guidelines](#) to ensure uniform application across the EU.
- In particular, EUMS should:
  - Provide detailed information on accessing the Temporary Protection Directive (TPD) in relevant languages and in an easily accessible form on websites and in printed form to be distributed at strategic locations such as registration points;
  - Encourage and facilitate movement within the Schengen area, including issuing visas where needed, and provision of free transport;
  - Make use of discretionary powers under Article 2(3) of the Council Decision to extend the scope of temporary protection to the following categories of people:
    - People who fled Ukraine before 24 February 2022
    - Stateless persons and third country nationals irrespective of the nature of their residence or migration status in Ukraine, thus including those who did not have the specified "permanent" legal right of residence
    - Stateless persons and third country nationals irrespective of whether they can return their countries of origin or residence.
- As well as providing security for the people affected, following guidelines and ensuring a slightly wider scope of the temporary protection regime has the potential to significantly reduce the administrative burden of the EUMS.
- EUMS should further:
  - Ensure that registration takes place in an efficient and dignified manner, including using online registration options. Extensive human resources should be channeled into registration, with EU support to be requested wherever needed;
  - Treat documents available in digital format (e.g. via the Diia app) of those fleeing Ukraine as equivalent to documents issued by Ukraine in paper format. (The two types of documents hold equal status under Ukrainian law.);
  - Ensure that a lack of documentation does not prevent people from accessing international protection and that it does not lead to detention;
  - Recognise travel documents issued in Ukraine for beneficiaries of international protection (both for refugees and holders of complementary protection statuses);
  - Provide residence permits for two years to ensure additional security for the people concerned and to reduce the administrative burden on the EUMS;
  - Minimise administrative requirements and expedite processes to facilitate immediate access to the rights provided for in the temporary protection status; in several countries, TP beneficiaries are barred from accessing rights and services, including because the issuance of relevant cards is delayed;
  - Recognise the validity of driving licenses issued by Ukraine and held by TP beneficiaries for the duration of their status and related residence permit;

- Clarify that neither registration for TP nor residence permits will be affected should a beneficiary return to Ukraine temporarily.
- The EUAA should publish up-to-date statistics including data on the number of applications introduced, accepted and refused, where possible disaggregated by country of origin/nationality, age and gender using data that should be made available by EUMS.
- The triggering of the TPD is without prejudice to the prerogative of the EUMS to provide more favourable protection statuses should they so wish. It should not be excluded that people leaving conflict and violence may be fleeing situations with characteristics and circumstances that qualify them as refugees under the 1951 Convention, or that other protection statuses may be appropriate. Thus, the TPD safeguards allowing access to asylum procedures should be respected and rights under the TPD should not be waived until the final decision on international protection is taken.
- The TPD provides minimum standards in terms of the content of protection (the rights attached to the protection status) so EUMS should consider more favourable standards, including taking into consideration particular vulnerabilities and needs.

2. Addressing Challenges and Gaps in TPD Implementation

Preliminary monitoring of the implementation of the TPD reveals challenges arising either due to the legal design of the TPD or due to its implementation in practice. The TPD is an instrument of the Common European Asylum System (CEAS) so access to rights under the TPD should not be organised and implemented in a parallel system to that of other beneficiaries of international protection. In addition, the support and reinforcement of national structures in response to the triggering of the TPD should contribute to strengthening asylum systems overall (see section below).

- In general, as temporary protection beneficiaries are in a very similar situation to other beneficiaries of international protection, no additional administrative requirements should be introduced to access their rights under the TPD.

For the following issues, respective Member States need to adjust their practice immediately:

- Non-issuance or delayed issuance of residence permits, which is in clear violation of the TPD;
- Lack of clear information about the rights of TP beneficiaries made available in relevant languages and in an easily accessible form.

For the following issues, clarification in the form of detailed European Commission guidelines is necessary:

- **Lack of administrative decisions:** in a number of EUMS, people do not receive administrative decisions on the refusal of temporary protection. It is therefore not possible to challenge the “decision” and to access effective legal remedies. Related to this, it should be specified that any rejections should be provided to the applicant in written form in the relevant languages;
- **Problems with narrow family definitions:** there have been cases of differential treatment of unmarried partners or cases where third country nationals married to Ukrainian men have fled and are not covered by the TPD, again contravening the Decision;
- **Different interpretations of freedom of movement by EUMS:** while the European Commission has publicly confirmed that beneficiaries of temporary protection will be able to move to other EUMS and apply for temporary protection there, and the Decision includes an agreement that Article 11 of Directive 2001/55/EC will not apply, this is not consistently respected by Member States;
- **Ensuring passage to Ukraine for visits/re-entry:** people re-entering Ukraine for short visits, should be guaranteed passage in and out at the EU border, as well as receiving guarantees that re-entry will not have any impact on their status in the EUMS.

For the following issues, a review of the operational implementation of the TPD and related adjustment of processes is necessary:

- **Vulnerabilities are overlooked:** due to the absence of a general screening, for example for medical needs, identification of specific vulnerabilities is not happening systematically. This is exacerbated by the fact that the majority of people are in private rather than public accommodation. As a result, torture and sexual violence survivors, among others, do not have access to specific treatment and rehabilitation;
- **Family reunification requires more support:** Due to the lack of identification, family tracing is more difficult; EUMS should put in place systems to facilitate family reunification.

3. Responses for people fleeing Ukraine who are outside the scope of the TPD regime

- Options should be made available to third country nationals who fall outside the scope of the TPD. This could include access to asylum, leave to remain or other temporary residence permits.
- These options should cover categories of people at particular risk following the invasion of Ukraine, including Belarussians and Russians in Ukraine who do not have the documents to fall under the TPD, and defectors from the Russian army in Ukraine.
- For people who can return safely to their home countries, residence permits to allow time for travel arrangements, access to Embassies and support for return travel, are crucial.

4. Responses for people fleeing Russia

- Those at risk of persecution in Russia, including human rights defenders, journalists, lawyers, and men fleeing military conscription may be in need of international protection. They should benefit from all relevant safeguards under international refugee law and the CEAS and potentially be considered as *prima facie* refugees.
- EUMS should support those fleeing Russia with safe and legal pathways and provision of information on how to access protection.

5. Access at the EU's Borders

- All people fleeing Ukraine who are entitled to leave under national law must be able to leave the country and access the EU and other neighbouring countries. Thus, borders must remain open despite pressures.
- EUMS should make use of the EC's guidelines for external border management to reduce congestion by relaxing border checks and authorising entry on humanitarian grounds, including when third country nationals do not fulfill entry conditions. Detention on arrival should be limited and may only be used in compliance with EU law.

6. Adequate Funding and Distribution to those Best Placed to Respond

- Funding mobilised under the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) should be focused on reinforcing reception capacity, staffing in asylum systems, and for civil society service provision of support in the EUMS most affected, especially at the point of immediate arrival.
- The AMIF national programmes for the current funding period (2021-2027) should be amended to guarantee resources for information provision, legal aid, and social, medical and psychological support.
- Funding modalities of both AMIF and Cohesion funds must be simplified to ensure that funding is accessible to civil society. Where relevant, the Partnership Principle should be applied so

that civil society can play a role in assessing funding needs at the national and EU level. In addition, the activation of the Emergency Support Instrument for the response in specific Member States should be discussed to ensure that emergency funding is accessible for civil society.

- The European Commission should retain significant amounts of both AMIF and Cohesion funding in order to ensure that it can respond swiftly and directly support service providers, including civil society and international organisations, in the countries most affected, especially given longstanding questions about the absorption capacity and management of funds by Member States, as well as the rule of law debate, which leads to questions concerning the appropriateness of providing (additional) funding to certain EUMS.

7. EU Agency Support for Access to Territory and for Protection in the EU

- All EUMS bordering Ukraine are likely to require support from the EU Asylum Agency (EUAA), including deployment of operations, to ensure registration, to put in place reception systems, to manage and share information, and for other technical and operational expertise.
- If EUMS remain reluctant to request the support of the EUAA, they should at least be able to demonstrate to the European Commission the alternative response mechanisms they foresee.
- Within the context of the European Commission's [guidelines](#) on external border management aimed at guaranteeing access at EU's border, the support from and deployment of Frontex should be considered, but always with the deployment of fundamental rights monitors.

8. Focus on Inclusion/Integration from the Outset

- Given that immediate protection is being provided, meaning that access to asylum and rights within the asylum system are not primary considerations, the focus should switch immediately to inclusion, following the principle of inclusion/integration from day one.
- As for all beneficiaries of and applicants for international protection, inclusion is achieved through access to rights. In this case, the rights attached to the protection status are set out in the Decision. The EU can play a role through provision of funding and expertise.
- Although a comprehensive picture is not yet available, preliminary evidence indicates that there are major challenges in accessing rights set out in the Decision in most of the EUMS, with particular concerns relating to housing and medical services.
- The money set aside under AMIF, Cohesion Funds (CARE) and REACT-EU must be distributed rapidly, with both Member States and European Commission investing in staffing, project management and coordination mechanisms. The existing structures in ministries, agencies and civil society, where there is considerable expertise on inclusion and social cohesion, need to be mobilised and rapidly scaled up, including:
  - Reinforcement of staffing in the units within the European Commission leading on inclusion of refugees at DG Home and DG Employment and Social Affairs;
  - The activation of inclusion-related policy and coordination mechanisms (e.g. European Integration Network) including coordination with private sector (e.g. European Partnership for Integration).
- At the national level, Ministries in charge of social affairs, employment, housing and education need to play a central role in the response as soon as registration has taken place, including deciding on the allocation of EU funding and other support, and managing the funds themselves.
- Reinforced and consistent coordination between all state actors responsible for the reception of TP applicants is essential.
- Direct capacity support and training in the special call under the Technical Support Instrument (TSI) to support EUMS should also cover expertise provided by civil society.

9. Solidarity Contributions from across the EU

- All EUMS should offer support, including relocation/hosting, via the Solidarity Platform.
- On the other hand, while EUMS openness to hosting refugees is welcome, they should also not hesitate to avail themselves of solidarity offered by EUMS and non-EU countries (such as Canada which is offering unlimited support).
- All EUMS should suspend Dublin transfers to countries whose asylum and reception systems are under strain due to a high number of TP applicants, including Poland, Hungary, Czech Republic, Slovakia and Romania.
- As set out in the TPD, moving to another EUMS should be available for all persons covered under the temporary protection regime. Safe passage within Europe is essential.

10. Invest in wider Asylum Systems

- The TPD is part of the CEAS, as an instrument for use in the situation of large-scale influx, such as the displacement from Ukraine. As such, it exists as a safety valve, to ensure that the asylum system as a whole continues to function, even in the situation of crisis.
- Despite the challenge, the wider asylum systems in Europe need to continue to function and EUMS need to continue to ensure that protection is available for all. The Ukraine displacement is not an excuse for lack of respect for obligations under international and EU law. Rather the response to this crisis, should be used to demonstrate that the EU can manage and how to do so, even when significant numbers of refugees arrive in Europe.
- In the short term, EUMS should remove Ukraine from Safe Country Lists.
- In the longer term, all EUMS should ensure adequate resourcing of the asylum systems to ensure they are prepared for increases in the number of people arriving, including addressing CEAS implementation gaps, such as lack of reception capacity and inadequate first-instance decision-making.

11. Support Humanitarian Relief, Peace and Justice in Ukraine

- Humanitarian support must be provided to Ukraine and Moldova, and other neighbouring countries as required, alongside an insistence on humanitarian access and respect for international humanitarian law.
- The EU should support all forms of dialogue that may contribute to ceasefires and eventually to settlements.
- EU efforts to support international criminal justice should be carried out in coordination with and in support of national Ukrainian efforts, the work of the ICC, and any future justice mechanisms, such as transitional justice tools, that may be established. An appropriate division of labour, based on provisions of international law, including respective mandates, and based on experience and ownership should be respected.
- Governments should support efforts to collect evidence and testimonies relating to crimes under international law that are being committed in Ukraine. This includes providing the services and infrastructure to collect and where relevant verify information.
- Support for international and domestic justice mechanisms should be explored.

BRIEFING: Update on access to protection for stateless refugees from Ukraine

28 April 2022

This second advocacy briefing in our [series](#) on statelessness and the Ukraine crisis provides updated information and recommendations on access to protection for stateless refugees from Ukraine, including under the EU Temporary Protection Directive (TPD). The latest information from our members and partners suggests that urgent action is needed to ensure that stateless refugees and those at risk of statelessness from Ukraine have equal access to protection in the EU (under the Temporary Protection Directive) and in other European countries.

The briefing covers:

1. Reminder: who is affected by statelessness in Ukraine
2. Update: barriers to protection in Europe (including under the TPD)
3. Recommendations: ensuring access to protection for stateless refugees from Ukraine

1. Reminder: who is affected by statelessness in Ukraine?

Most people affected by statelessness residing in Ukraine are stateless 'in their own country' and - due to their statelessness - are unable to prove their links to Ukraine or any other country through documentation.

Estimates for the size of the stateless population vary significantly. In 2021, UNHCR reported **35,875** people who were stateless or had 'undetermined nationality', only **6,047** of whom were recorded as *legally* residing in Ukraine. **Many tens of thousands more are thought to be at risk of statelessness** including 10-20% of the Roma population and 55% of children born in non-government-controlled areas (NGCA) and Crimea since 2014. According to the World Bank, **999,000** people over 15 years-old reside in Ukraine without a national ID card. Although not all will be stateless, most will be unable to prove their Ukrainian citizenship through documentation and may be at increased risk of statelessness.

Ukraine introduced a statelessness determination procedure in 2021 to determine who is stateless on its territory and grant them protection. By the end of 2021, only **55 people** had been granted a *temporary residence permit* through this procedure; and more than 800 had applied and been documented with a *certificate of application* confirming legal stay.

Populations affected by statelessness in Ukraine include:

- **Romani people** who lack civil documentation to acquire/confirm their Ukrainian nationality
- **Former citizens of the USSR** who were unable to acquire Ukrainian nationality in 1991 and have remained stateless due to lack of access to legal aid and other factors
- **People from non-Government-controlled areas and Crimea** and those internally displaced who have been unable to obtain/renew personal documents since 2014
- **Asylum-seekers, refugees, and migrants** (and their children) residing in Ukraine who were stateless prior to leaving their countries of origin or have since become stateless due to displacement, discrimination, State succession, or deprivation of nationality

2. Update: barriers to protection in Europe (including under the TPD)

Latest information from ENS members and partners in Ukraine and neighbouring countries suggests that stateless people and those at risk of statelessness fleeing Ukraine are facing barriers to protection due to their lack of nationality, documentation, and/or residence status.

Barriers in Ukraine

There have been reports of racial discrimination, antigypsyism, and differential treatment on the Ukrainian side of the border. Between 16-18 April, the Ukrainian State Border Guard temporarily implemented a policy of permitting only Ukrainians with biometric identity documents to exit Ukraine (with some exceptions for persons fleeing active hostilities or persons with disabilities). The policy was amended on the evening of 18 April to permit all those with national identity documents from all parts of Ukraine to exit the territory. This is likely to prevent many stateless persons and persons at risk of statelessness leaving Ukraine.

ENS members in Ukraine report significant barriers for stateless people and those without documents to register for support as Internally Displaced Persons, difficulties crossing internal checkpoints, and fear amongst those without documentary proof of their links to Ukraine that they will not be able to return to the country even if they are able to leave.

Entry to neighbouring countries

Hungary, Slovakia, Poland, Romania, and Moldova have stated that they admit everyone fleeing the war in Ukraine, including stateless people, those at risk of statelessness and/or undocumented people. However, inconsistent practices and instances of discrimination have been reported at different border crossings. Those without Ukrainian (biometric) passports may face barriers to accessing the territory or be subject to additional 'secondary screening' procedures, including in detention-like conditions in some cases.

Access to protection

EU Member States are not currently required to extend temporary protection to most stateless people and those at risk of statelessness living in Ukraine. People without documentary proof of their nationality, international protection, or a residence permit in Ukraine face significant barriers to accessing protection.

The EU Temporary Protection Directive grants immediate protection only to Ukrainian nationals and those who held international protection or 'equivalent national protection' in Ukraine prior to 24 February 2022 (and their family members). Stateless people who can prove they held a *permanent* residence permit in Ukraine before 24 February, and 'cannot safely return to their country or region of origin', are also entitled to protection, but Member States can choose whether to apply the TPD or 'adequate protection under national law'. Member States *may* extend protection to others, including stateless persons who were 'residing legally' in Ukraine.

Our country briefing series provides more detailed information on the routes to protection available to stateless people and those at risk of statelessness fleeing Ukraine in different countries. Most European countries have not extended temporary protection (or other protection schemes for Ukrainian refugees) to stateless people from Ukraine. If able to flee, most stateless people will have to resort to asylum, humanitarian protection, or statelessness status procedures (if available). These procedures are lengthy, subject to stringent evidentiary requirements that are difficult for stateless people to meet, and do not provide immediate protection. Applying for these procedures may also prevent onward movement and/or return to Ukraine, meaning some are reluctant to apply.

3. Recommendations: how to ensure access to protection for stateless refugees from Ukraine

The European Commission should:

- Require EU Member States to implement the Temporary Protection Directive in an inclusive way in line with international and EU law principles of non-discrimination and upholding the rights of stateless persons
- Amend the Operational guidelines for the implementation of the Temporary Protection Directive to:
  - Explain who is affected by statelessness in Ukraine and their legal status, urging Member States to consider this when assessing links to Ukraine
  - Clarify that 'equivalent national protection' under Article 2(1)(b) of the Council Decision includes protection as a stateless person under the UN Convention Relating to the Status of Stateless Persons 1954
  - Encourage Member States to extend temporary protection to all stateless/persons at risk of statelessness fleeing Ukraine who are unable to return for the same reasons as other Ukrainians, and who, by definition, do not have any (other) country to which to return
  - Introduce flexibility in the requirement to prove prior residence in Ukraine through documentary evidence, recognising the inherent difficulty in proving statelessness, and the documentation challenges faced by stateless persons
  - Require information about statelessness to be reported in the EU Migration Preparedness & Crisis Blueprint

EU Member States should:

- Extend temporary protection to all stateless persons and persons at risk of statelessness fleeing Ukraine, 'using their margin of appreciation in the most humanitarian way' under the Operational guidelines, and so upholding their international law obligations (*inter alia* under the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons, 1951 Geneva Convention, 1989 Convention on the Rights of the Child, and 1961 Convention on the Reduction of Statelessness)

All European States should:

- Determine who is stateless on their territory and grant them the protection enshrined in the 1954 Convention, including through early identification of (initial indications of) statelessness and referral to appropriate procedures to determine statelessness
- Guarantee every child's right to birth registration, legal identity, and a nationality to prevent future cases of statelessness arising because of the conflict and facilitate access to child-rights-based procedures for the determination and/or acquisition of nationality
- Remove barriers to protection under national mechanisms for Ukrainian refugees for all stateless persons and persons at risk of statelessness from Ukraine and facilitate both their freedom of movement and right to return to Ukraine

London, United Kingdom
Media: +44 7522 525673
info@statelessness.eu
www.statelessness.eu

European
Network on
Statelessness

The European Network on Statelessness (ENS) is a civil society alliance of over 170 organisations and individuals working to address statelessness in 41 European countries.

Благодійна організація «Благодійний Фонд «Право на Захист» – українська неурядова організація, діяльність якої спрямована на забезпечення захисту і дотримання прав людини, внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали від конфлікту: громадян України, біженців та осіб без громадянства.

Усі вказані групи людей несуть однаковий тягар війни, яка почалась ще 8 років тому окупацією частини територій Донецької та Луганської областей і Автономної Республіки Крим, а наразі з 24 лютого 2022 року триває, як повномасштабне вторгнення.

Як наслідок, станом на 17 травня, орієнтовна кількість людей, переміщених через війну, становить 14,3 млн осіб. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, понад 6,3 млн людей виїхали в сусідні країни. Більшість людей перетнули кордон з Польщею (близько 3,4 млн) і Румунією (понад 930 тис. осіб).

З огляду на такі дані, Благодійна організація «Благодійний Фонд «Право на Захист» закликає представників української влади та міжнародної спільноти до наступного:

1) усі цифрові документи в застосунку Дія, на підставі яких у особи можуть виникнути права на виплати, пільги, тощо (наприклад, свідоцтво про народження) мають бути перекладені на англійську мову. Приймаючі країни мають визнавати цифрові документи в застосунку Дія еквівалентом паперових документів;

2) тимчасовий захист у всіх країнах-членах Європейського Союзу має надаватися на підставі зокрема цифрових документів, які посвідчують особу, доступних у застосунку Дія;

3) перетин державного кордону України із Румунією, Угорщиною та Словаччиною, має бути можливим на підставі цифрових документів, які посвідчують особу, доступних у застосунку Дія;

4) водійські права, видані в Україні, мають вважатися дійсними та не підлягати заміні протягом терміну дії тимчасового захисту принаймні в Румунії, Угорщині, Польщі, а також Молдові – протягом такого ж строку;

5) порядок виїзду за межі України дітей, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з батьків, баби, діда, повнолітніх брата, сестри, мачухи, вітчима або інших осіб має враховувати норми в'їзду приймаючих країн. Так, у Молдові дітей до 17 років, які перетнули українсько-молдовський кордон з особами за відсутності в них документів на підтвердження повноважень законного представника (оригінал нотаріальної довіреності, рішення суду про призначення опікуном тощо), розміщують у соціальних закладах до з'ясування обставин;

6) ефективна система контролю за перетинанням державного кордону дітьми, зазначеними в пункті 5, а також за дітьми віком від 16 до 18 років, які перетинають кордон самостійно, має бути запроваджена, включаючи створення/ведення реєстру для обліку вказаних дітей з можливістю одночасного відстеження взяття таких дітей на тимчасовий консульський облік;

7) перетин кордону дітьми, зазначеними в пунктах 5 і 6, має відбуватися за участі спеціально навчених працівників прикордонних служб та представників служб у справах дітей. Приймаючі країни повинні гарантувати високий рівень їх захисту, сприяти возз'єднанню сімей і забезпечити їхнє безпечне та своєчасне повернення до України після закінчення війни в порядку, розробленому уповноваженими органами української влади.

Як зазначалось вище, захист прав осіб без громадянства та біженців має також бути забезпечений українською владою та міжнародними партнерами на належному рівні.

У сфері захисту прав осіб без громадянства необхідно наголосити на наступному:

1) порядок і вимоги для виїзду з України під час воєнного стану осіб без громадянства, які не мають проїзних документів, але володіють документами, які посвідчують особу, повинні бути визначені належним чином і донесені до таких осіб;

2) порядок повернення до України з-за кордону деяких категорій осіб має бути передбачений, зокрема: осіб без громадянства, в яких відсутній проїзний документ і вони не можуть отримати посвідчення на повернення в Україну через те, що не проживають постійно на території України (наприклад, особи, визнані особами без громадянства в Україні); осіб під ризиком безгромадянства, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації без документа, який посвідчує особу; а також інші недокументовані особи, які фактично проживали на території України до 24 лютого 2022 року;

3) права осіб без громадянства, визнаних в Україні, мають бути дотримані за кордоном у відповідності до Конвенції про правовий статус осіб без громадянства 1954 року. З цією метою українська влада має, де це є доцільним і доречним, інформувати владу європейських країн про процедуру визнання особою без громадянства в Україні та особливості документування таких людей.

У сфері захисту прав біженців слід закликати до наступного:

1) перетин державного кордону України в бік країн Європейського Союзу та Молдови шукачами захисту в Україні, які, зазвичай, не мають документів, що посвідчують особу, з гуманітарних підстав має відбуватися на підставі довідки про звернення за захистом;

2) переговорний процес з країнами Європейського Союзу щодо визнання в таких країнах, виданих Україною, проїзних документів визнаних біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, що вже знаходяться в країнах ЄС, має бути розпочатий українською владою;

3) повернення визнаних біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в Україну має допускатися на підставі посвідчення біженця та посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту.

Брифінг: Оновлення щодо доступу до захисту для осіб без громадянства, що втікають з України

28 квітня 2022

У цьому другому інформаційному брифінгу нашої [серії](#) про безгромадянство та кризу в Україні надається оновлена інформація та рекомендації щодо доступу до захисту для біженців з України, які не мають громадянства, в тому числі відповідно до Директиви ЄС про тимчасовий захист (TPD). Остання інформація від наших членів і партнерів свідчить про те, що для забезпечення рівного доступу біженців з числа осіб без громадянства та осіб під ризиком безгромадянства з України, в ЄС (відповідно до TPD) та в інших європейських країнах, має бути вжито необхідних невідкладних дій.

У брифінгу йдеться про:

1. Нагадування: хто є особами без громадянства в Україні
2. Оновлення: бар'єри в отриманні захисту в Європі (включаючи згідно TPD)
3. Рекомендації: забезпечення доступу до захисту для осіб без громадянства, що втікають з України

1. Нагадування: хто є особами без громадянства в Україні

Більшість людей без громадянства, які проживають в Україні, є особами без громадянства «у власній країні» і – через відсутність громадянства – не можуть підтвердити документально свої зв'язки з Україною чи будь-якою іншою країною.

Оцінки чисельності населення без громадянства суттєво різняться. У 2021 році УВКБ ООН повідомляло про **35 875** осіб, без громадянства або «з невизначеним громадянством», лише **6 047** з яких були зареєстровані як проживаючі в Україні на законних підставах. Вважається, що ще багато десятків тисяч знаходяться під ризиком безгромадянства, включаючи 10-20% населення ромів і 55% дітей, народжених на непідконтрольних уряду територіях (NGCA) і Криму з 2014 року. За даними Світового банку, **999 тис.** осіб старше 15 років проживають в Україні без документів, які посвідчують особу. Хоча не всі вони будуть особами без громадянства, більшість із них не зможуть підтвердити документально своє українське громадянство і можуть опинитися у підвищеному ризику безгромадянства.

У 2021 році [Україна запровадила](#) процедуру визнання особою без громадянства, щоб визначити осіб без громадянства на території країни та надати їм захист. До кінця 2021 року посвідку на тимчасове проживання за цією процедурою отримали лише **55 осіб**; і понад 800 звернулися та були документовані довідкою про звернення за визнанням особою без громадянства.

Групи населення, вражені безгромадянством в Україні:

- **Роми**, які не мають цивільних документів для набуття/підтвердження свого українського громадянства
- **Колишні громадяни СРСР**, які не змогли отримати українське громадянство у 1991 році та залишилися без громадянства через відсутність доступу до правової допомоги та інші фактори
- **Населення непідконтрольних уряду територій** та Криму та внутрішньо переміщені особи, які не можуть отримати/поновити особисті документи з 2014 року
- **Шукачі захисту, біженці та мігранти** (та їх діти), які проживають в Україні, які були без громадянства до виїзду з країни походження або після цього стали особами без громадянства через переміщення, дискримінацію, правонаступництво чи позбавлення громадянства

2. Оновлення: бар'єри в отриманні захисту в Європі (включаючи згідно TPD)

Остання інформація від членів та партнерів ENS в Україні та сусідніх країнах свідчить про те, що особи без громадянства та під ризиком безгромадянства, які тікають з України, стикаються з перешкодами в отриманні захисту через відсутність у них громадянства, документів та/або статусу проживання.

Перешкоди в Україні

Були повідомлення про расову дискримінацію, дискримінацію ромів та нерівне ставлення на українській стороні кордону. У період з 16 по 18 квітня Державна прикордонна служба України тимчасово запровадила політику виїзду з України лише тим українцям, які мають біометричні документи, що посвідчують особу (за деякими винятками для осіб, які втікають від активних бойових дій або осіб з інвалідністю). Увечері 18 квітня до політики було внесено зміни, які дозволили всім особам, які мають національні документи, що посвідчують особу, з усіх куточків України виїжджати з території. Це, ймовірно, обмежить у виїзді з України багатьох осіб без громадянства та осіб під ризиком безгромадянства.

Члени ENS в Україні повідомляють про значні перешкоди для осіб без громадянства та тих, хто не має документів, щоб стати на облік внутрішньо переміщених осіб і отримати відповідну підтримку, складнощі при перетині внутрішніх контрольних-пропускних пунктів, а також побоювання осіб, які не має документального підтвердження їх зв'язку з Україною, що вони не зможуть повернутись до України, навіть якщо вони мають можливість виїхати.

В'їзд до сусідніх країн

Угорщина, Словаччина, Польща, Румунія та Молдова заявили, що допускають усіх, хто тікає від війни в Україні, включаючи осіб без громадянства, осіб під ризиком безгромадянства та/або осіб без документів. Проте на різних пунктах перетину кордону повідомлялося про непослідовну практику та випадки дискримінації. Особи, які не мають українських (біометричних) паспортів, можуть зіткнутися з перешкодами в доступі на територію або проходити додаткові процедури «вторинної перевірки», в тому числі в деяких випадках в умовах затримання.

Доступ до отримання захисту

Держави-члени ЄС наразі не зобов'язані надавати тимчасовий захист більшості осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства, які проживають в Україні. Люди, які не мають документального підтвердження громадянства, міжнародного захисту чи посвідки на проживання в Україні, стикаються зі значними перешкодами в отриманні захисту.

Директива ЄС про тимчасовий захист надає негайний захист лише громадянам України та тим, хто мав міжнародний захист або «еквівалентний національний захист» в Україні до 24 лютого 2022 року (та членам їхніх сімей). Особи без громадянства, які можуть довести, що вони мали посвідку на постійне проживання в Україні до 24 лютого і «не можуть безпечно повернутися до своєї країни чи регіону походження», також мають право на захист, але держави-члени можуть вибирати, чи застосовувати ТРД чи «адекватний захист відповідно до національного законодавства». Держави-члени можуть поширювати захист на інших, включаючи осіб без громадянства, які «легально проживали» в Україні.

Наша серія брифінгів по країнах прибуття надає більш детальну інформацію про шляхи захисту, доступні для осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства, які тікають з України в різні країни. Більшість європейських країн не поширили тимчасовий захист (або інші варіанти захисту для українських біженців) на осіб без громадянства з України. Якщо вони зможуть втекти, більшість людей без громадянства будуть змушені вдатися до надання притулку, гуманітарного захисту або процедур визначення безгромадянства (за наявності). Ці процедури тривалі, підлягають суворим вимогам в частині доведення, які важко виконати особам без громадянства, і не забезпечують негайного захисту. Подача заявки на ці процедури також може перешкодити подальшому переміщенню та/або поверненню в Україну, що означає, що деякі люди не бажають подавати заявку.

3. Рекомендації: забезпечення доступу до захисту для осіб без громадянства, що втікають з України

Європейській Комісії:

- Вимагати від держав-членів ЄС впровадження Директиви про тимчасовий захист в інклюзивний спосіб відповідно до принципів міжнародного права та права ЄС щодо недискримінації та захисту прав осіб без громадянства
- Внести зміни до Оперативні настанови з імплементації Директиви про тимчасовий захист з метою:
  - Пояснити, хто є особами без громадянства в Україні та їхній правовий статус, закликаючи Держави-члени враховувати це під час оцінки зв'язків з Україною;
  - Роз'яснити, що «еквівалентний національний захист» відповідно до статті 2(1)(b) Рішення Ради передбачає зокрема захист як особи без громадянства відповідно до Конвенції ООН щодо статусу осіб без громадянства 1954;
  - Закликати Держав-членів поширювати тимчасовий захист на всіх осіб без громадянства/під ризиком безгромадянства, які втікають з України, які не можуть повернутися з тих самих причин, що й інші українці, і які, за визначенням, не мають жодної (іншої) країни, до якої можна було б повернутися;
- Дотримуватись гнучкості у вимогах підтвердити документально попереднє місце проживання в Україні, визнаючи притаманну складність підтвердження безгромадянства та проблеми з документуванням, з якими стикаються особи без громадянства;
- Вимагати, щоб інформація про безгромадянство повідомлялася в Плані готовності до міграції та кризовому плані ЄС (EU Migration Preparedness & Crisis Blueprint);

Державам-членам ЄС:

- Поширити тимчасовий захист на всіх осіб без громадянства та осіб під ризиком безгромадянства, які втікають з України, «використовуючи свої межі розсуду найбільш

гуманним способом» згідно з Оперативними настановами, і таким чином дотримуючись своїх міжнародно-правових зобов'язань (зокрема, згідно з Конвенцією 1954 року про статус осіб без громадянства, Женевської конвенції 1951 року, Конвенція про права дитини 1989 року та Конвенції про скорочення безгромадянства);

Всім європейським Державам:

- Визначати осіб без громадянства на своїй території та надавати їм захист, гарантований у Конвенції 1954 року, у тому числі шляхом раннього виявлення (первісних ознак) безгромадянства та звернення до відповідних процедур для визначення безгромадянства;
- Гарантувати кожній дитині право на реєстрацію народження, правосуб'єктність та громадянство, щоб запобігти майбутнім випадкам безгромадянства, що виникають через війну, і полегшити доступ до процедур визначення та/або набуття громадянства, які стосуються забезпечення прав дитини;
- Усунути перешкоди в захисті українських біженців у рамках національних механізмів для всіх осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства з України, та сприяти їх свободі пересування та праву на повернення в Україну.

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету Верховної Ради України
з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів**

Третяковій Г.М.

Шановна Галино Миколаївно!

У відповідь на Ваш лист №04-30/18-2022/83015 від 23.05.22 щодо слухань на тему «Захист прав і свобод громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщенні особи, внаслідок збройної агресії Російської Федерації» повідомляємо таке.

Згідно останніх оприлюднених даних Управління Верховного комісара (УВКБ) ООН у справах біженців з початку російського вторгнення понад 6,5 млн українців були змушені покинути територію України у зв'язку з військовою агресією, яку розпочала Російська Федерація. Згідно з прогнозами аналітиків, вже до кінця року ця кількість може сягнути 8,3 млн осіб.

Найчастіше українці виїжджають до:

Польщі – понад 3,5 млн осіб,

Угорщини – понад 644 тисячі,

Молдови – понад 471 тисячу,

Словаччини – понад 442 тисячі,

Німеччини – понад 400 тисяч,

В складі Національної асоціації адвокатів України діє комітет з питань захисту прав осіб з інвалідністю. Даний комітет опікується питаннями соціально вразливих категорій громадян та співпрацює з великою кількістю профільних громадських організацій.

Останнім часом ми почали отримувати велику кількість звернень щодо захисту соціальних прав наших громадян за кордоном.

НААУ має Меморандум про співпрацю з Міністерством закордонних справ України та через мережу наших представництв, що діють в 40-ка країнах світу ми налаштували прямиий діалог з місцевими адвокатурами які надають правову допомогу громадянам України ProBono.

Однак далеко не всі питання тимчасово переміщених українців закордоном можуть бути вирішені лише через надання їм правової допомоги.

В багатьох випадках потрібна підтримка саме нашої держави України. Мова йде про міждержавні угоди щодо співпраці в сфері соціального захисту.

Частина з тих громадян, які виїхали, наразі знайшли роботу та офіційно працюють відповідно до законодавства приймаючих країн. Україні необхідний механізм щодо конвертування та зарахування трудового стажу в інших державах для таких громадян та навпаки. Тому є сьогодні конче необхідним є потреба поновити та прискорити процедури ратифікації укладених міжнародних угод, що забезпечують такі соціальні гарантії як право на працю та право на пенсію.

Але не з усіма приймаючими державами укладено та ратифіковано угоди про соціальне та пенсійне забезпечення. Не всі громадяни України знаходяться в рівному становищі щодо подальшої реалізації права на соціальне та пенсійне забезпечення.

Наводимо лише декілька прикладів:

Країна	Кількість українців	Наявність угоди про соціальне/пенсійне забезпечення
Польща	понад 3,5 млн осіб	Угода між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення 18.05.2012 (набрала чинності 01.01.2014)
Молдова	понад 471 тисячу	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення, підписана 29.08.1995 р., ратифікована ВРУ 29.10.1996 р., набула чинності з 19 грудня 1996 року
Німеччина	понад 400 тисяч	Угода між Україною та Федеративною Республікою Німеччина про соціальне забезпечення 07.11.2018 (не ратифікована Україною і відповідно не набрала чинності,

		хоча Німеччина дану угоду ратифікувала)
Болгарія	236 тисяч	Угода між Україною та Республікою Болгарія про соціальне забезпечення (набрала чинності, ратифікована Україною 22.11.2002)
Франція	Близько 65 тис	Угоди немає
Іспанія	Немає інформації	Угоди немає
Австрія		Угоди немає
Італія	108 тисяч	Угоди немає
Латвія	30 тисяч	Угода між Україною та Латвійською Республікою про соціальне забезпечення (діє з 1998 року)

Таким чином, для понад 400 тисяч громадян України, які прибули до Німеччини, вже сьогодні можуть отримати захист, якщо Україна ратифікує відповідну конвенцію, яка вже ратифікована Німецьким парламентом.

З багатьма країнами відповідних угод взагалі не укладено.

Відповідно до Конституції Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Україні необхідно зосередитися на напрацюванні та розробці довгострокової транскордонної політики захисту прав українців, які перемістились до інших країн рятуючись від війни.

Для захисту трудових та соціальних прав такої категорії громадян необхідно закріпити такі соціальні гарантії у відповідних двосторонніх угодах, які Держава Україна має ратифікувати швидко.

Після закінчення війни нагальним завданням для української держави та міжнародної спільноти стане відбудова національної економіки та повернення українців на батьківщину. Ратифікація та укладання міжнародних угод щодо забезпечення соціальних гарантій буде одним із чинників для повернення наших громадян після завершення війни.

Не створивши умови для реалізації людей, які через війну були змушені покинути рідну країну, Україні буде складно переконати їх у тому, що Батьківщині вони потрібні більше, ніж країні, яка прихистила їх у складний час. Людський капітал є найважливішим фактором розвитку економіки і його значні втрати, поза сумнівом, ускладнять економічне відновлення.

Закликаємо Парламент ратифікувати існуючі угоди про соціальне забезпечення а уряд провести прискорену роботу по укладенню відсутніх угод з тими країнами, де вони відсутні в найстигліші строки.

В слуханнях від НААУ прийматиме участь та виступить з короткою доповіддю Голова НААУ, РАУ Лідія Павлівна Ізовітова, +380674641126, lizovitova@unba.org.ua.

Додатково в слуханнях прийме участь також голова комітету з питань захисту прав осіб з інвалідністю Національної асоціації адвокатів України адвокат Олександр Вознюк +380674316236, sasha_voznyuk@ukr.net

Додаток: Документи на 31 аркуші.

Голова
Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України

Лідія ІЗОВІТОВА